

**Gazdasági
szektorok,
új gazdasági
ágak helye**

Gazdasági szektor ≠ gazdasági ágazat

Gazdasági szektor

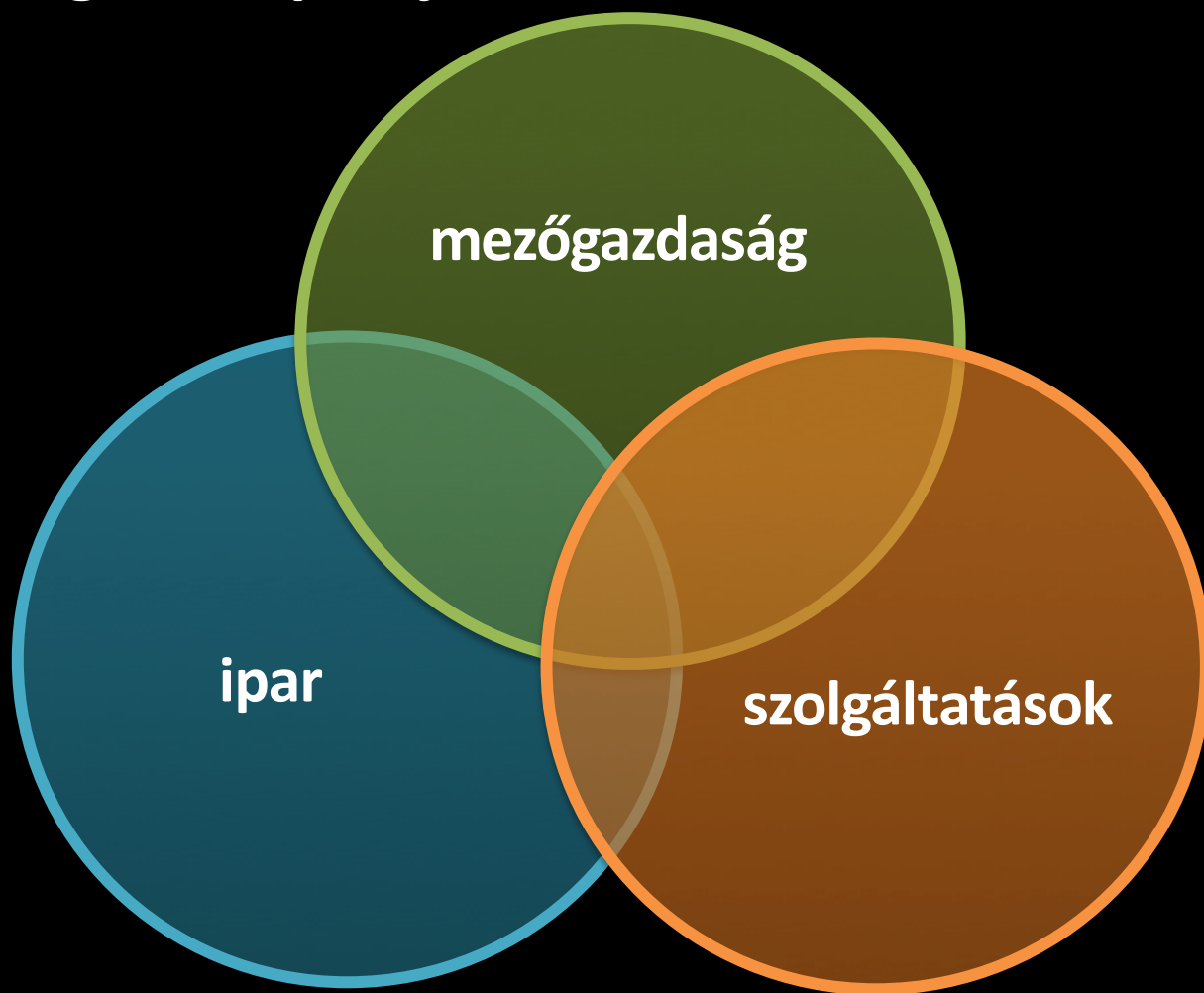
makroökonómiai értelemben: a gazdaság szereplőiből álló csoport, amelynek hasonlóak az erőforrásai, a céljai és a gazdasági döntései

földrajzi értelemben: a gazdasági életben hasonló szerepkört betöltő tevékenységcsoport

1. **primer (mezőgazdaság, bányászat)**
2. **szekunder (energiagazdálkodás, feldolgozó- és építőipar)**
3. **tercier**
(gazdasági szolgáltatások: kereskedelem, pénzügyi, kommunális ellátás, közlekedés, hírközlés, idegenforgalom
társadalmi szolgáltatások: közigazgatás, közoktatás, egészségügy, igazságszolgáltatás, közbiztonság, honvédelem)
4. **kvaterner (kutatás-fejlesztés-innováció, informatika)**
= információs gazdaság

Gazdasági ágazat

az anyagi javak és szolgáltatások előállításával összefüggő
tevékenységek csoportja

mezőgazdaság

- földművelés
- állattenyésztés
- erdő- és vadgazdálkodás
- halászat, halgazdálkodás

ipar

élelmiszer-
ipar

szolgáltatások

élelmiszer-
gazdaság

földrajzi rendszer

TEÁOR

**= gazdasági tevékenységek
egységes ágazati
osztályozási rendszere
statisztikai adabázis alapja**

**Főkategória: MEZŐGAZDASÁG, ERDŐGAZDÁLKODÁS, HALÁSZAT
ÉLELMISZERGYÁRTÁS (a feldolgozóipar részeként)**

mezőgazdaság

ipar

szolgáltatások

- bányászat
- energiaipar
- alapanyagipar
- feldolgozóipar

**ipari
szolgáltatások**

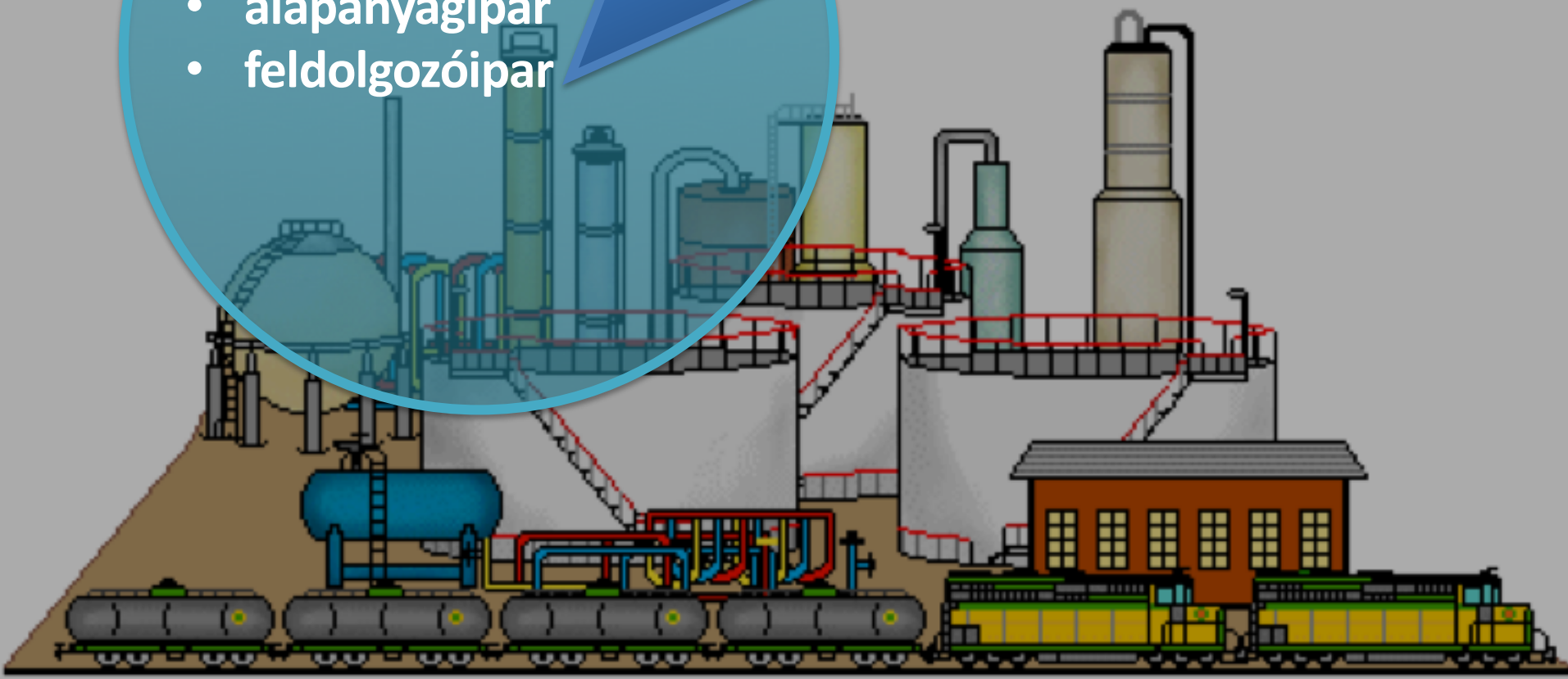

ipar

- bányászat
- energiaipar
- alapanyagipar
- feldolgozóipar

alapanyagipar

- kohászat
- vegyipar
- építőanyag-ipar
- fa- és cellulózipar
- textilalapanyag-ipar

termelőeszközöket,
beruházási cikkeket

gépipar

ipar

- bányászat
- energiaipar
- alapanyagipar
- feldolgozóipar

feldolgozóipar

- gépgyártás

- textilfeldolgozó és ruházati ipar
- bőr- és cipőipar
- papír- és nyomdaipar
- élelmiszeripar
- elektronikai ipar

tömegcikk-ipar

fogyasztási cikkeket

Soroljuk be!

kerámia- és porcelángyártás
híradástechnikai ipar
elektronikai ipar
számítástechnikai ipar
űripar
hightech iparágak
környezetvédelmi ipar
biotechnológiai ipar
szórakoztatóipar

A tanulók életéből vett példákat
soroljanak be ágazatokba

Mely ágazatoknak köszönhető, hogy
ma reggel felvehetted
a farmert, a Nike sportcipőt,
használhattad az iPhone telefont,
ehettél egy Big Mac-et?

Tudásipar?

- 1. kvaterner szektorban – oktatás, kutatás és fejlesztés, információs technológiák és szolgáltatások, tömegmédia**
- 2. az információs társadalom alapfelfogása, miszerint a szakértelem, a tudás gazdasági hasznosításával érték jön létre**

**Telepítő
tényezők**

A gazdaság telepítő tényezői

(hagyományos)

az emberi szükségletek kielégítésére
(a termelés alapja)

természeti erőforrások

- ásványkincsek
- művelt földek termőképessége
- a táj éghajlati adottságai
- a táj növény- és állatvilága
- a táj természeti szépségei

társadalmi erőforrások

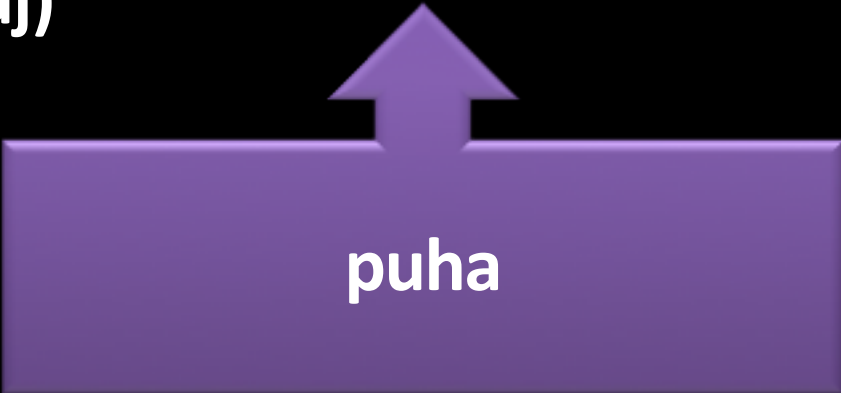
ember képességei, magatartása
minősége ← fizikai adottságok,
szakmai felkészültség,
intelligenciaszint, döntéshozói,
alkalmazkodó- és kapcsolattartó
készség) ← külső feltételek
(pl. munkakörülmények, előírt
követelmények)

A gazdaság telepítő tényezői (új)

kemény

mérhető, számokban
kifejezhető adottságok,
előnyök
(pl. mennyi helyi adót és
munkabért kell fizetni,
mennyibe kerül az
infrastruktúra fenntartása)

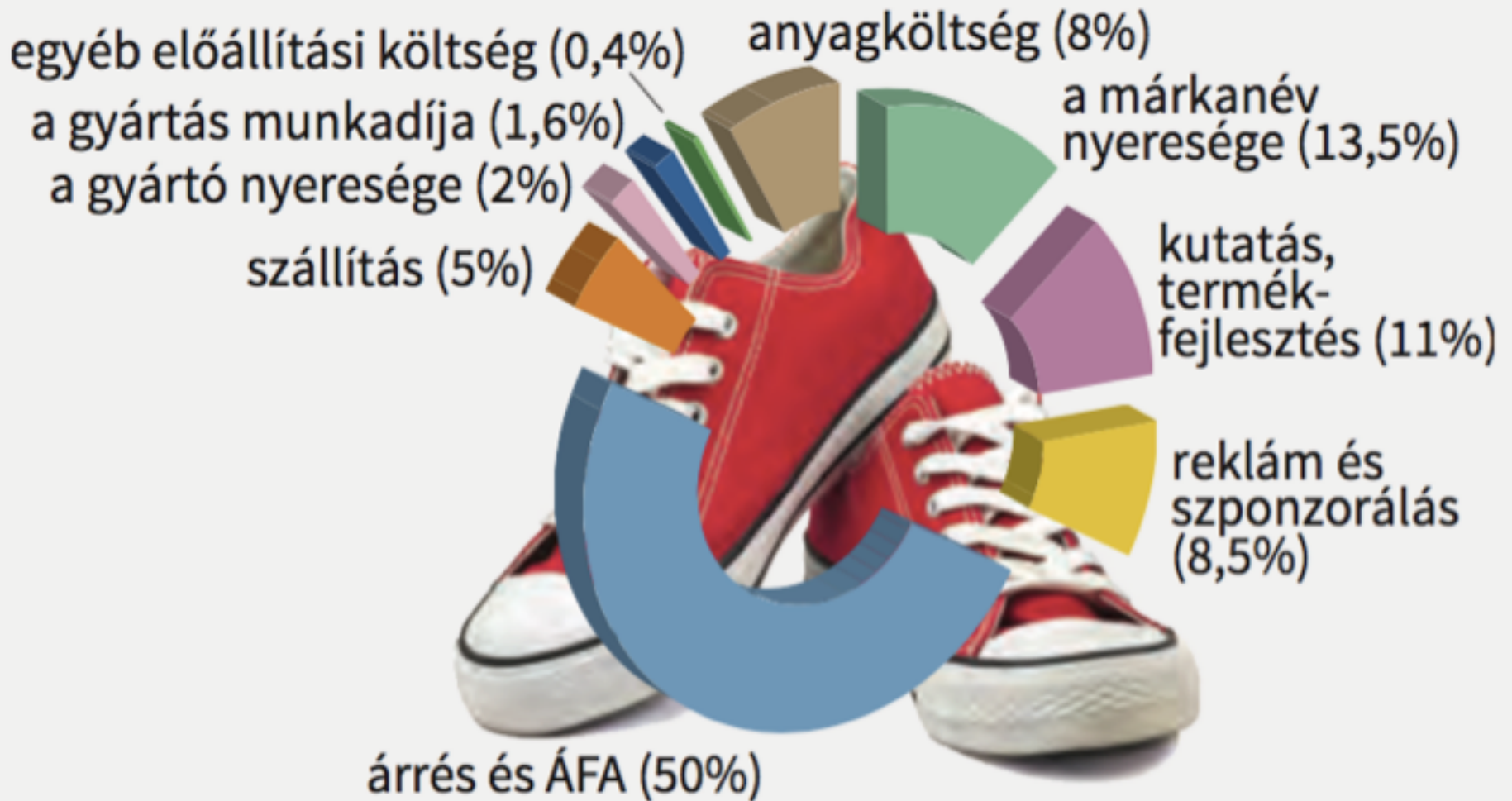

puha

közvetlenül nem mérhető,
nem lehet megállapítani,
hogy közvetlenül mennyire
járul hozzá a nyereséghez,
szerepük mégis nő
(a munkaerő minőségét
befolyásoló oktatás és a
munkavállalók gyerekeit
világnyelven oktató
intézmények)

Egy sportcipő árának összetevői

SWOT helyzetelemző eszköz

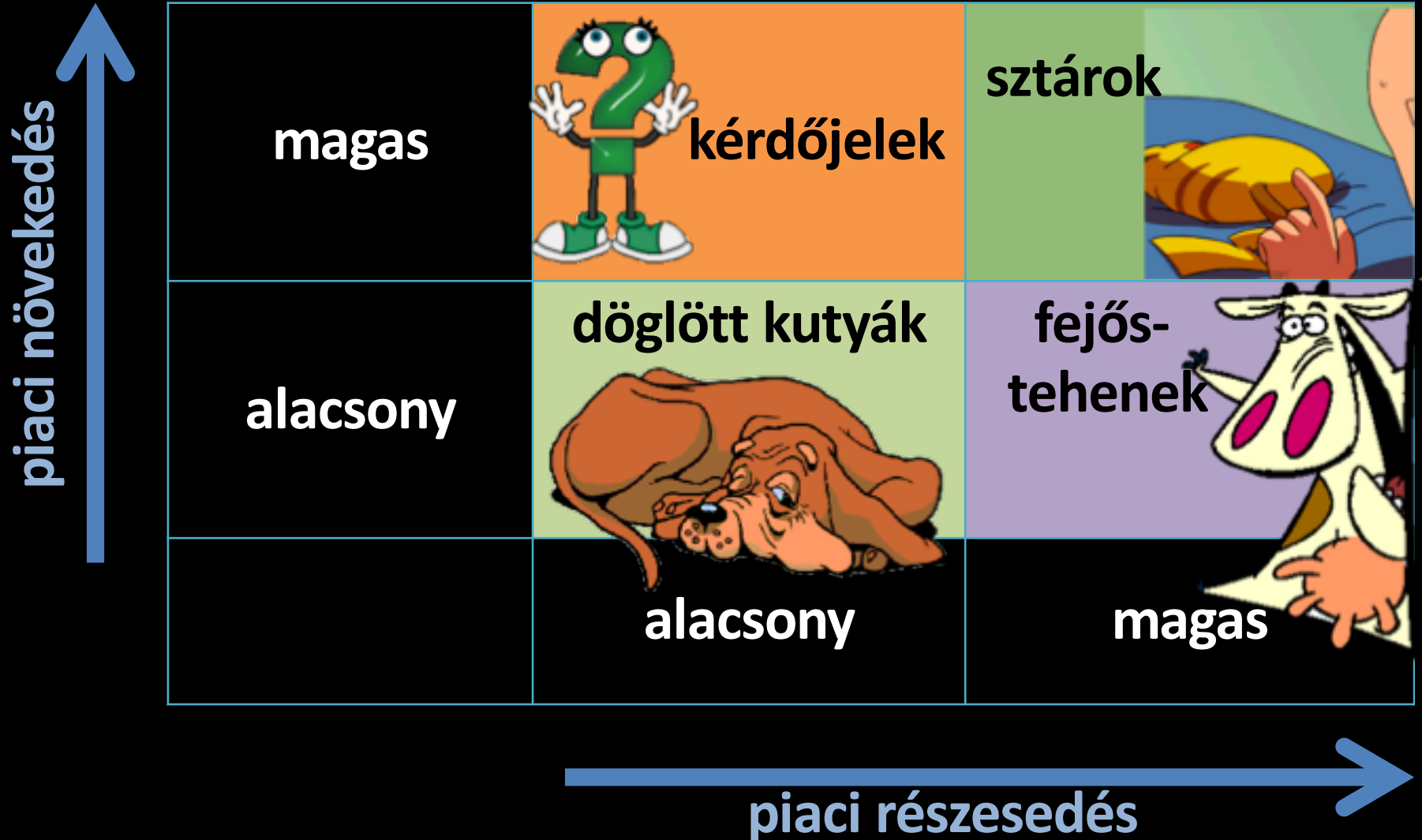
Porter-féle versenyerő modell

BCG mátrix

BCG mátrix

Kreatív gazdaság

- A 21. században felértékelődött a kreativitás, a tudás és az innováció szerepe a gazdasági fejlődésben.
- A városok nemzetközi és hazai versenyében egyre nagyobb szerepe van annak, hogy milyen társadalmi és gazdasági környezetet képesek kínálni a kreatív gazdaság letelepedéséhez.
- Magyarország az európai gazdasági versenyben elsősorban a tudásalapú gazdasági ágazatokban veheti fel a versenyt vetélytársaival.
- A kreatív és tudásintenzív gazdasági ágazatok fejlesztése egyre jobban a gazdasági stratégiák középpontjába került.

A szektorokat kétféle mutatóval

- a GDP előállításában szerelt
- foglalkoztatottságban való

Primer szektor

	2000	2005	2010	2015
Ausztrália	3,4	3,2	2,4	2,5
Burkina Faso	32,8	39,0	35,6	34,2
Kína	14,7	11,6	9,5	8,9
Magyarország	5,7	4,3	3,5	4,1
Niger	37,8	24,7	40,9	36,4
Hollandia	2,5	2,0	1,9	1,8

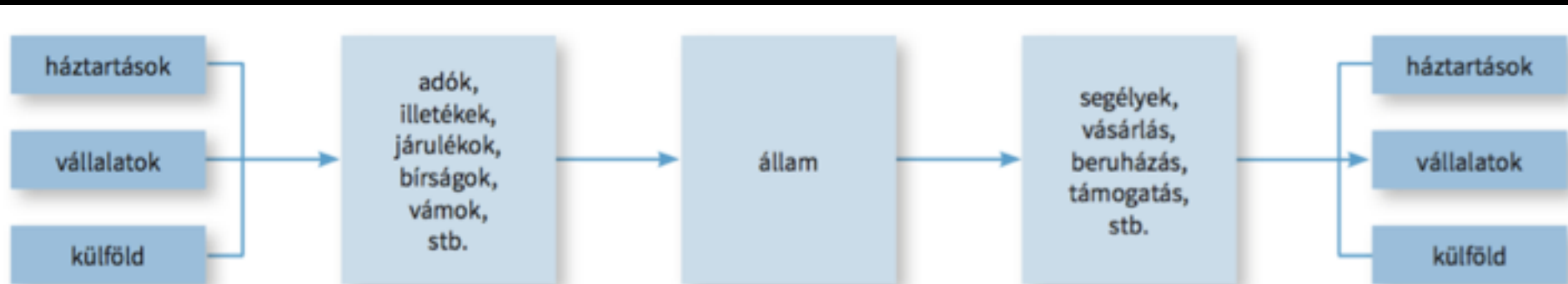
Szekunder szektor

	2000	2005	2010	2015
Ausztrália	26,8	26,8	27,1	25,6
Burkina Faso	21,5	18,0	23,0	20,2
Kína	45,5	47,0	46,4	40,9
Magyarország	31,7	31,4	30,1	31,9
Niger	17,8	15,4	15,6	17,6
Hollandia	24,7	24,0	22,1	20,0

Tercier szektor

	2000	2005	2010	2015
Ausztrália	69,8	70,1	70,5	71,9
Burkina Faso	45,7	43,0	41,4	45,6
Kína	39,8	41,3	44,1	50,2
Magyarország	62,6	64,3	66,4	64,0
Niger	44,4	59,9	43,5	37,3
Hollandia	72,8	74,0	76,0	78,2

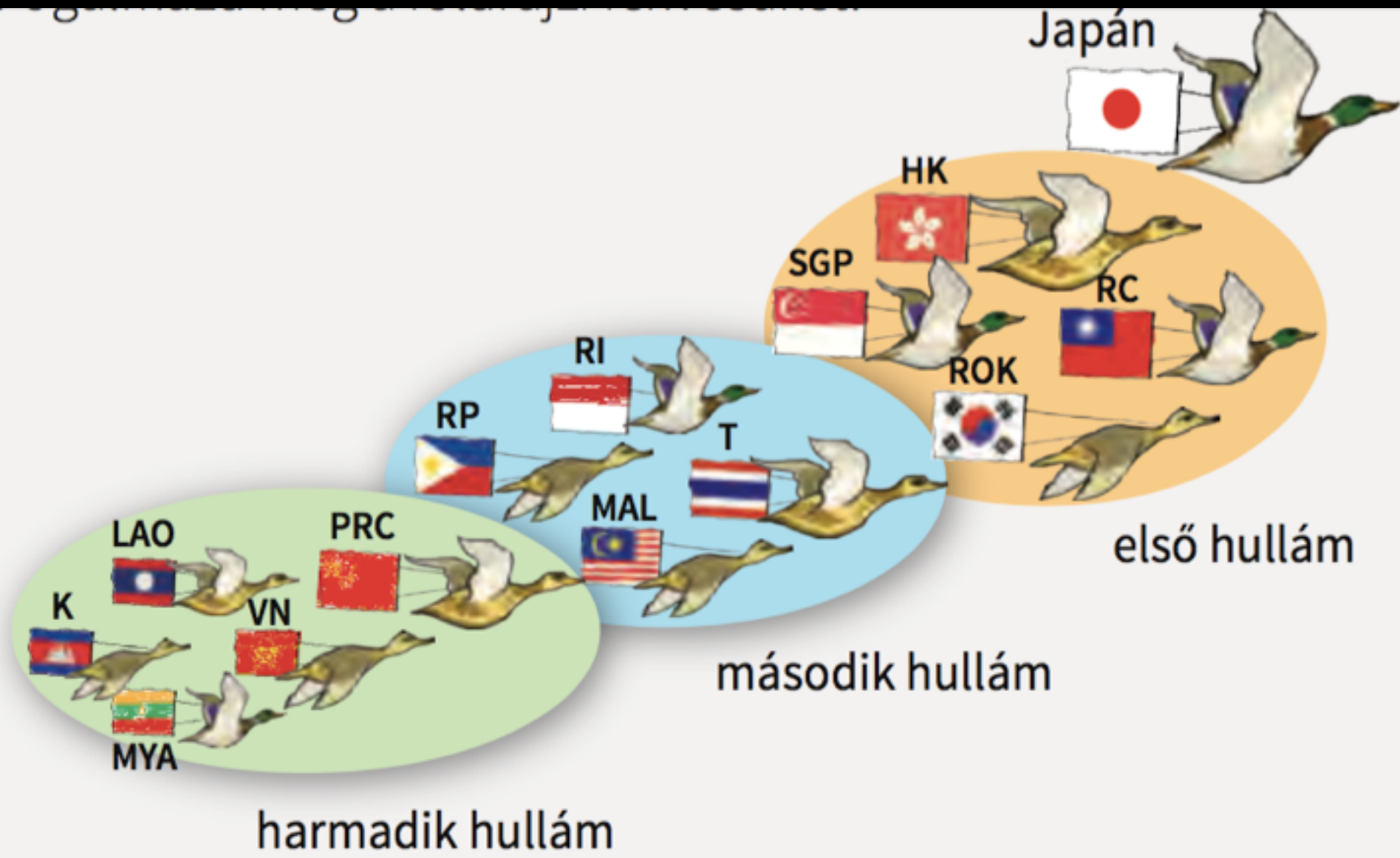
Hogyan gazdálkodik az állam?

**Gazdasági
fejlődési
hullámok**

Fejlődési stafétabot-átadás

Fejlődési stafétabot-átadás

világgazdasági centrumtárség

magterület belső pereme

fejlett gazdaságú iparosodott országok
elektronika és információtechnológia

magterület külső pereme

előrehaladottan iparosodó országok
külföldi működőtőke, feldolgozóipar

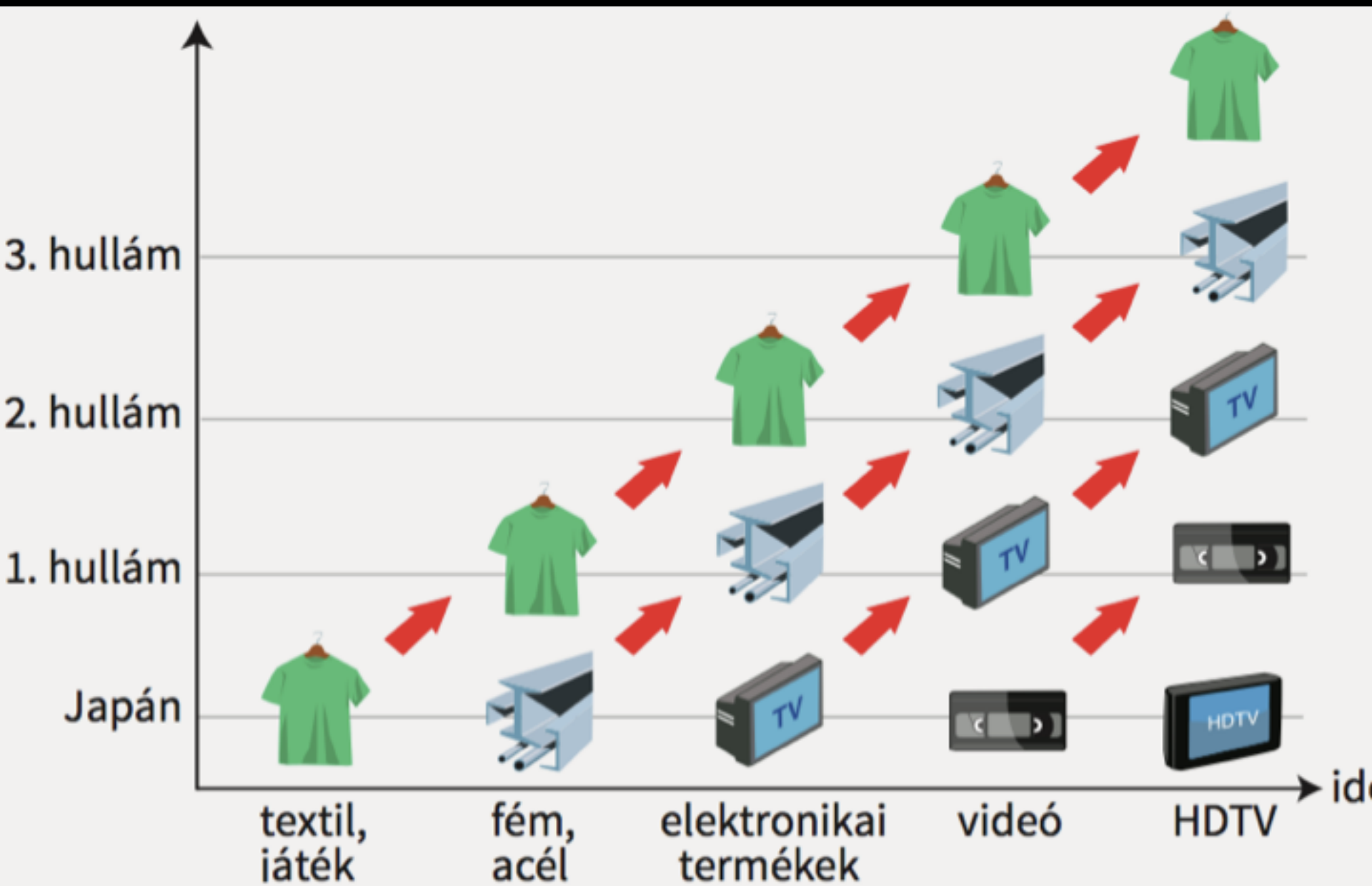
periféria

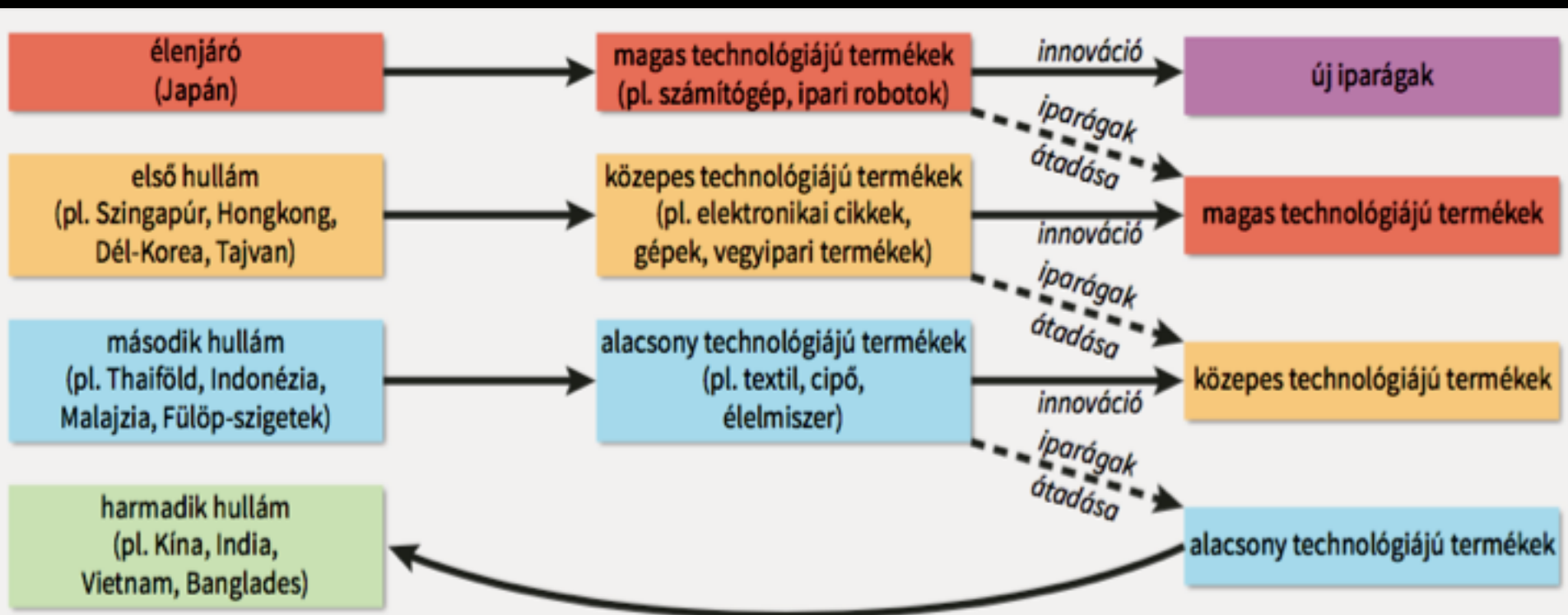
iparosodó országok
hatalmas belső piac és nyersanyagok

'kis tigrisek' ← kifejezés a gyors gazdasági fejlődés
„újonnan iparosodó” – nem helyes, a fejlődési folyamat már
idejétmúlta tette → iparosodott országok

A fejlődési hullámokhoz tartozó országok:

1. élenjáró, centrumország (Japán)
2. első hullám – fejlett gazdaságú iparosodott országok
(Szingapúr, Dél-Korea, Hongkong, Tajvan)
3. második hullám – külföldi működőtőkével előrehaladottan
iparosodó országok
(Thaiföld, Indonézia, Malajzia, Fülöp-szigetek)
4. harmadik hullám – iparosodó országok
(Vietnam, Kambodzsa, de nyomukban Kína és India)

egymás segítése

Turizmus

A turizmus Magyarország gazdaságában fontos szerepet tölt be.

- A GDP 5%-át, a multiplikátor-hatásokat figyelembe véve 8,5%-át adja.**
- Az összes foglalkoztatott 9%-a. A multiplikátor-hatásokat figyelembe véve Magyarországon minden 8. munkahely a turizmusnak köszönhető**

Turizmus egy tag kategória:

- 1. szálláshely-szolgáltatás és a vendéglátás**
- 2. a turistákkal közvetlen kapcsolatba kerülő szolgáltatók (pl. utazási irodák)**
- 3. közvetlen turizmus szektor beszállítói**

Évente 4 millió belföldi + 4 millió külföldi turista választja úti célul

Nem csak turisztikai céllal érkeznek (tranzit, bevásárlás)

A közvetlenül a turizmusban foglalkoztatottak száma 400 ezer fő

A turizmus dinamikus ágai

Szabadidős turizmus

- **egészségturizmus: gyógyturizmus és wellnessturizmus**
- **üdülőturizmus**
- **kulturális és vallási turizmus**
- **gasztroturizmus, borturizmus**
- **aktív turizmus, ökoturizmus, természetjárás**
- **sportturizmus**

Hivatásturizmus

- **konferenciaturizmus**
- **üzleti turizmus**
- **kiállítások (kereskedelmi és szakmai)**
- **jutalomutazások**

Duális gazdaság:

1. olyan gazdaság, melynek egyik pólusán a gazdagodók, a másikon a leszakadók állnak

a külföldi érdekeltségű vállalatokkal, az ezekből élőkkel (alkalmazottaik, a nekik beszállítók), a példájukat követőkkel, őket segítő és utánzó hazai körökkel (hazai vállalkozók, a külföldiekkel kapcsolatba kerülő hivatalnokok) szemben a velük való kapcsolatrendszerből kimaradó hazai tömegek találhatók;

2. olyan gazdaság, melynek egyik pólusán a nagyvállalatok, a másikon a kisvállalkozások vannak: az integrált termelési rendszerekkel, modern technológiával, nemzetközi méretekben termelőkkel szemben az egyéni és családi termelő és szolgáltató vállalkozásoknak kell versenyezniük.

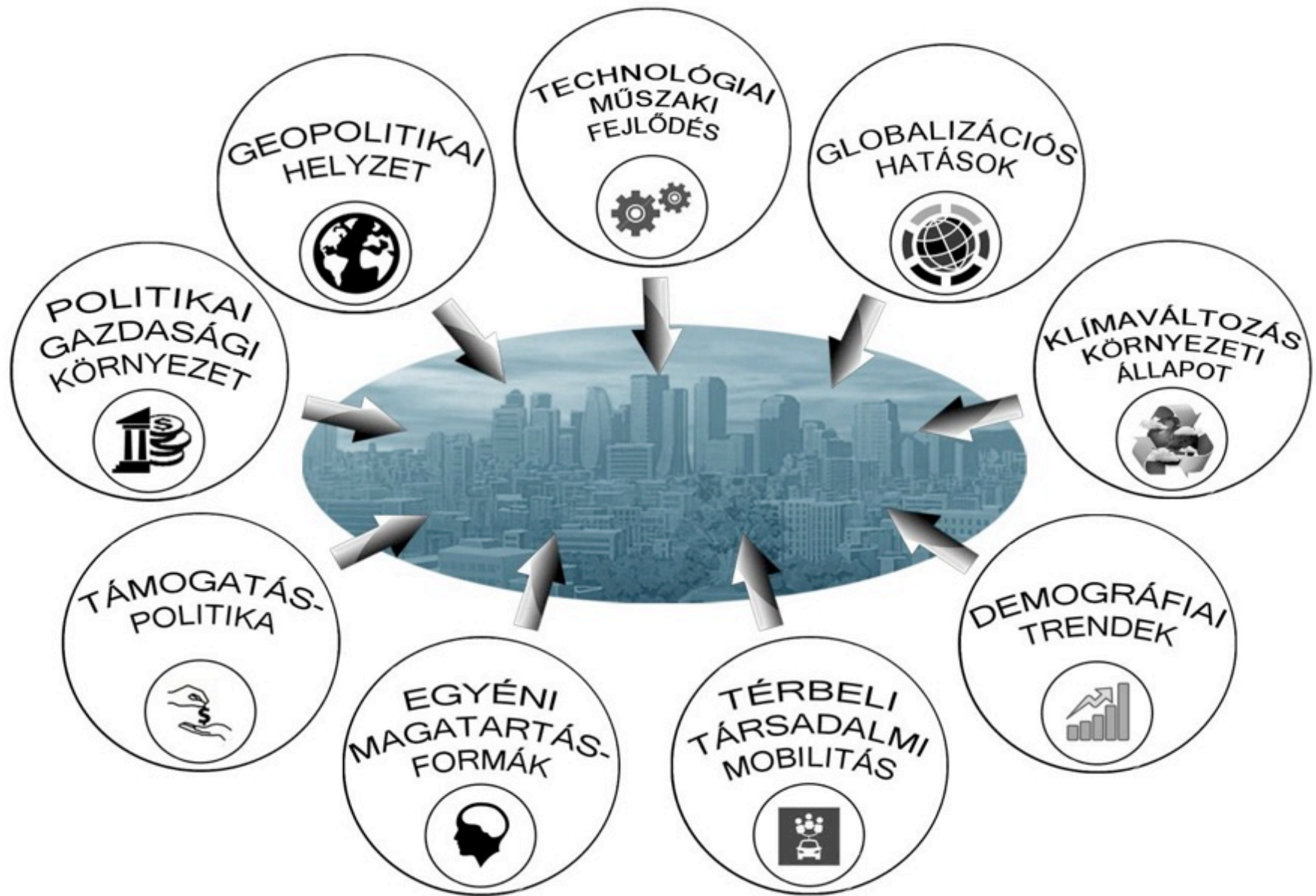
Gazdasági szerkezetváltás

egy adott gazdaságban kialakult termelési, fogyasztási, szolgáltatási tevékenységforma arányának megváltoztatása

**A világ
átalakulása**

Hogyan alakul át a világ körülöttünk?

A tanulók számára egyértelművé tenni a tananyag és a mindennapi élet kapcsolatát!
minden nagyléptékű folyamatot össze kell kapcsolni a kicsivel (személyessel, családival)
példákon keresztül, aktuális esettanulmányokkal tanítani

Filmélmények

pl. *A pénz mint adósság*

A fogyasztás

rajz-
filmek

Bevétel

Kiadás

Vizsgálja meg bevételeit és kiadásait.

oktató-
filmek

<https://www.mnb.hu/fogyasztodelem/penzugvi-navigator-filmek/oktatofilmekek-a-penzugvi-tudatossagrol>

pl. A nagy dobás, Tőzsdecápák, Krízispont, Vállalati csalódások, A Wall Street farkasa, A hülyeség kora, Inside job;

mozi-
filmek

Kiemelt tevékenységek

Közös véleményformálás, véleményütköztetés és vita → segít tisztázni a fogalmi különbségeket, többoldalúan megközelíteni és értékelni az eseményeket

Állásfoglalás → fejleszti az állampolgári és a szociális kompetenciát

Drámapedagógiai módszerek →

- **empatikus készség fejlődését**
- **a világ gazdasági történései, a különböző foglalkoztatási és gazdasági helyzetben lévő társadalmi csoportok**
- **segít felismerni a gazdasági döntési helyzeteket,**
- **tanítja a mérlegelés szükségességét és módszerét**
- **segít tisztázni a döntések tartalmi pontjait**
- **a gazdasági összefüggések átlátása → vállalkozási kompetencia**

Gondolkodási modellek alkotása

Agy- és munkaerő-elszívás: hova vágyódnak el a magyarok?

A 18–40 éves magyar népesség körében, az első helyen kiszemelt országok említési gyakorisága, százalék

Egyesült Államok
és Kanada

5,6

Egyéb ország

2,7

Írország

2,1

Nagy-Britannia
19,4

Németország
22,1

4,4

Benelux államok

Svájc

1,7

Ausztria
30,7

7,8

Mediterrán országok (Görögország,
Olaszország, Spanyolország, Portugália) és
Franciaország

3,5

Északi országok (Dánia,
Svédország, Finnország)

Mi a közös bennük?

Modern kori rabszolgaság

25 millió (más becslések szerint 45 millió) embert érint világszerte, különösen Latin-Amerikában, Ázsiában és Afrikában

Maquiladorák

exportra termelő cégek

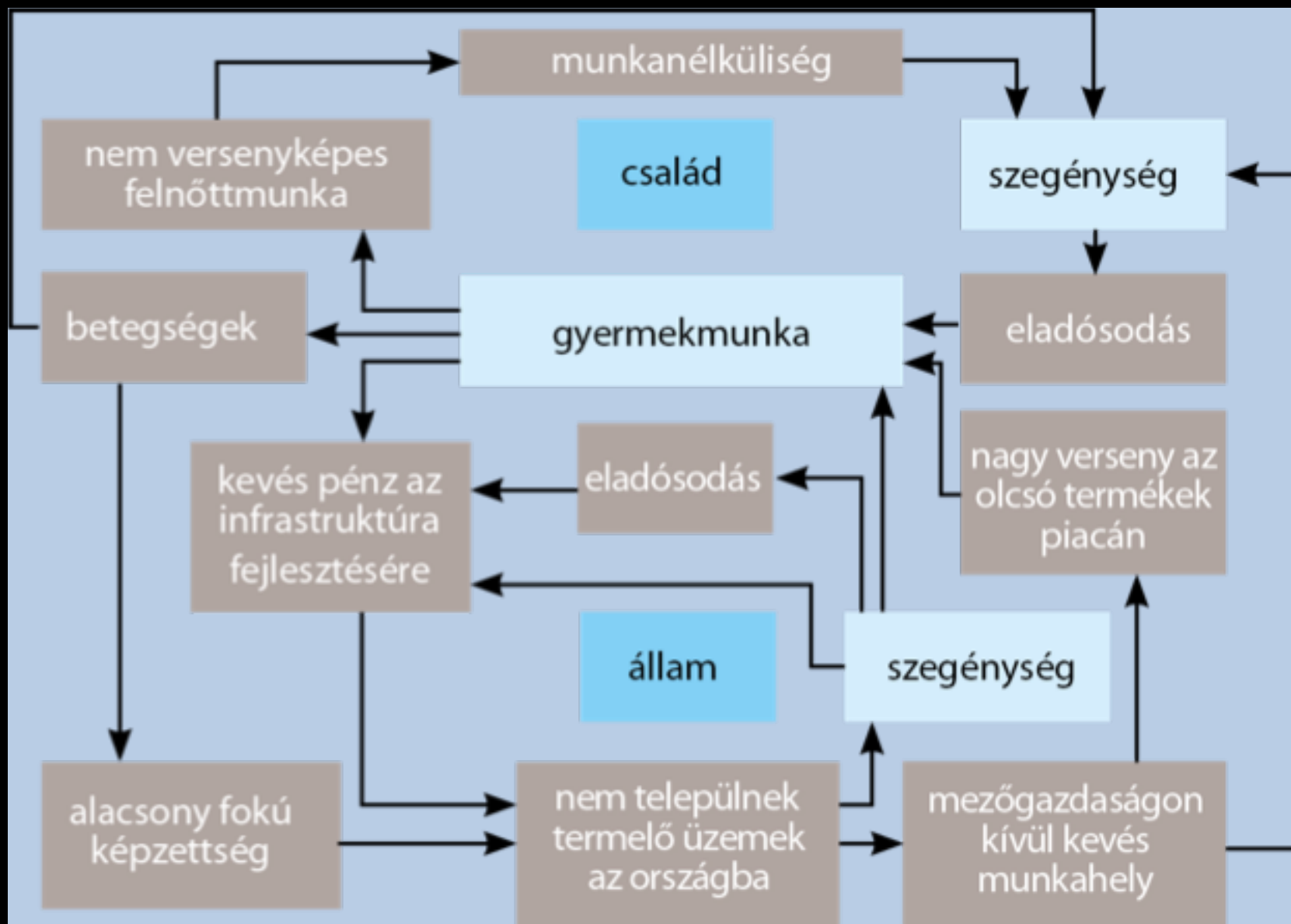
amerikai és japán cégek leányvállalatai Mexikó É-i határa mentén

← olcsó munkaerő

**kedvezményesen, vámmentesen vihetik be alkatrészeiket
mexikói üzemekben gyártott készterméket visszaszállítják**

A szegénység kialakulásának ördögi köre

Társadalmi csoportok a periférián

HIV-fertőzött vagyok.
Világszerte a 35 millió HIV-fertőzöttből 19 millió nem is tudja, hogy vírushordozó.

Fiatal nő vagyok.
A Szaharától délre fekvő országokban a tizenéves lányok 76 százaléka nagyon keveset vagy semmit sem tud a HIV-ról.

Börtönlakó vagyok.
Egyes börtönökben a rabok között 50 százalékkal nagyobb a HIV-fertőzöttek aránya, mint a lakosság körében.

Férfi vagyok és a férfiak iránt vonzódok.
Ezt 78 országban büntetik.

Kábítószer fogyasztó vagyok.
192 országból csak 55-ben van tűcsere program.

Prostituált vagyok.
A HIV aránya tízenkétszer magasabb a prostituáltak körében, mint a lakosságban.

Terhes nő vagyok.
A fejletlen és a közepesen fejlett országokban a terhes nőknek csak 44 százalékát tájékoztatták a HIV veszélyeiről.

Gyermek vagyok.
A 3,2 millió 15 év alatti HIV-fertőzöttből 2,4 millió gyermeket nem gyógyítanak.

Menekült vagyok.
2015 végén 65 millió ember menekült el lakhelyéről.

Fogyatékkal élő vagyok.
A fogyatékkal élők 23 százaléka nem veszi igénybe az egészségügyi ellátást, mert korábban méltatlanul bántak velük.

50 évesnél idősebb vagyok.
A kezelt HIV-fertőzöttek várható életkora ugyanannyi, mint más hasonló korúaké.

Az off-shore szó szerinti jelentése parton túli, parton kívüli. Nem keverendő össze a tengerre vonatkozó (nem szárazföldi) nemzetközi jelentésével, amit a tengerparti országok sokféle vonatkozásban használnak.